

Regionalno istraživanje o kulturi davanja

Komparativna analiza podataka

O istraživanju

Od početka svog djelovanja Zaklada Slagalica radi na razvoju lokalne filantropije smatrajući to pitanje jednim od ključnih za dalji rad na poboljšanju kvaliteta života u lokalnoj zajednici. Lokalna filantropija je važan dio slagalice održivosti naših krajnjih korisnika (udruge i inicijative građana, neprofitne ustanove u području socijale, zdravstva, kulture i obrazovanja), ne samo u smislu financijske potpore nego i njihovog prepoznavanja kao važnog i neodvojivog dijela društva – onih kojima je do toga društva stalo.

I građani i tvrtke u Hrvatskoj daju – to se vidjelo na primjeru poplava u Slavoniji te tijekom izbjegličke krize koja je pogodila i Hrvatsku i cijelu Europu, ali i na brojnim drugim, manje ili više poznatim primjerima. Ipak, točnih i usporedivih podataka o razini davanja, tipovima donacija, učestalosti i razlozima za davanje nema.

Ovo istraživanje nam u tome može pomoći.

Regionalno istraživanje o kulturi davanja koje je pokrenula Zaklada Slagalica je bilo provedeno u periodu od listopada 2015. do rujna 2016. godine i imalo je za cilj prikupiti podatke o kulturi davanja, donatorima i oblicima davanja u Slavoniji i Baranji putem informacija koje bi se dobile od organizacija civilnog društva – nositelja aktivnosti na lokalnoj razini. Ono daje prikaz učestalosti, opsega i načina davanja tvrtki, obrta, lokalnih i regionalnih samouprava organizacijama civilnog društva (OCD) na području Brodsko-posavske, Osječko-baranjske, Požeško-slavonske, Virovitičko-podravске i Vukovarsko-srijemske županije, kao potpora njihovom radu.

Analiza je podijeljena u tri dijela. U prvom dijelu opisana je korištena metodologija, u drugom su opisane organizacije civilnoga društva koje su sudjelovale u istraživanju, a u trećem je obuhvaćena usporedna analiza podataka. U zaključku su navedena zaključna razmatranja i preporuke za daljnje djelovanje.

Regionalno istraživanje o kulturi davanja u Slavoniji i Baranji provodi se u sklopu programa IPA 2012 „Poticanje inovativnih oblika filantropije u lokalnim zajednicama za potporu održivosti organizacija civilnog društva i projekta “Povjerenje u lokalne filantropiju” koje provodi Zaklada Slagalica s partnerskim udrugama P.G.D.I. iz Belog Manastira i ODRAZ iz Zagreba, podrškom Europske unije i Ureda za udruge Vlade Republike Hrvatske.

Rezultati ovoga istraživanja se mogu koristiti u cilju procjene lokalnih filantropskih potencijala za razvoj zajednica, a dostupni su za preuzimanje na stranici: www.zaklada-slagalica (staviti link)

Ovaj projekt financira Europska unija

Ovaj projekt sufinancira Ured za
udruge Vlade Republike Hrvatske

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
Ured za udruge

“Sadržaj ovog materijala je isključiva odgovornost Slagalice – zaklade za razvoj lokalne zajednice i ne predstavlja nužno stav Europske unije ni Ureda za Udruge Vlade Republike Hrvatske“.

I. Metodologija

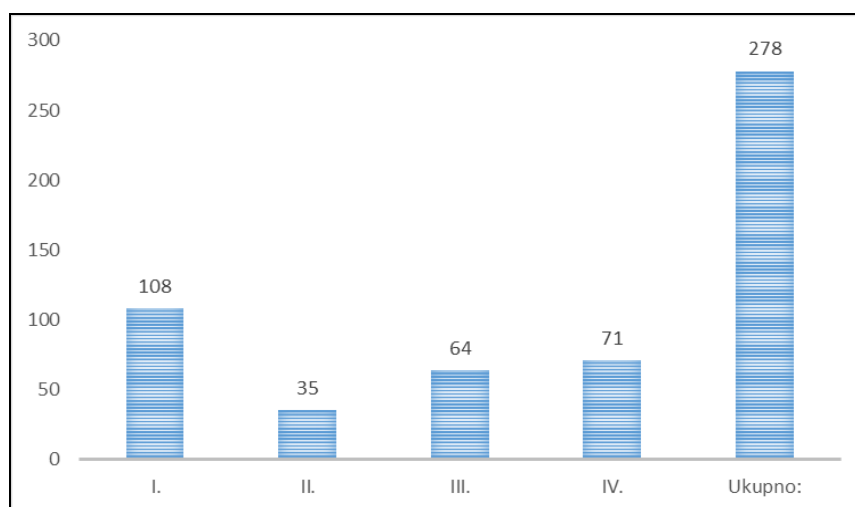
Regionalno istraživanje je obuhvatilo četiri kvartala: listopad–prosinac u 2015., te siječanj–ožujak, travanj–lipanj i srpanj–rujan u 2016. godini na uzorku koji je obuhvatio 291¹ organizaciju civilnog društva na području pet slavonskih županija i to Brodsko-posavske, Osječko-baranjske, Požeško-slavonske, Virovitičko-podravске i Vukovarsko-srijemske županija.

Istraživanje je provedeno putem on-line upitnika sa setom od 12 pitanja plus uvodnog koje je bilo identifikacijsko i odnosilo se na naziv organizacije. Samo jedno pitanje je bilo otvoreno, dok su ostala bila zatvorenog tipa. Kod zatvorenih pitanja, na 4 je bilo moguće dati više od jednog odgovora (*multiple choice* s rangom od 3 do 10 izbora), a na ostalim se tražio samo 1 odgovor (od ponuđenih od 2 do 5 izbora).

Upitnik s identičnim sadržajem je poslan 4 puta tijekom 12 mjeseci provedbe istraživanja kako bi se dobili usporedni podaci po kvartalima. Dobiveno je 278 popunjenih upitnika – podaci su unošeni u jedinstveni Excel obrazac za svaki kvartal te obrađivani kvantitativno i kvalitativno. Kvartalne analize su objavljivane na web stranici Zaklade Slagalice. Sve to je omogućilo stvaranje ovog integralnog dokumenta koji pruža usporedni uvid u trendove davanja po kvartalima.

II. Struktura ispitanika – organizacija civilnog društva koje su sudjelovale u istraživanju

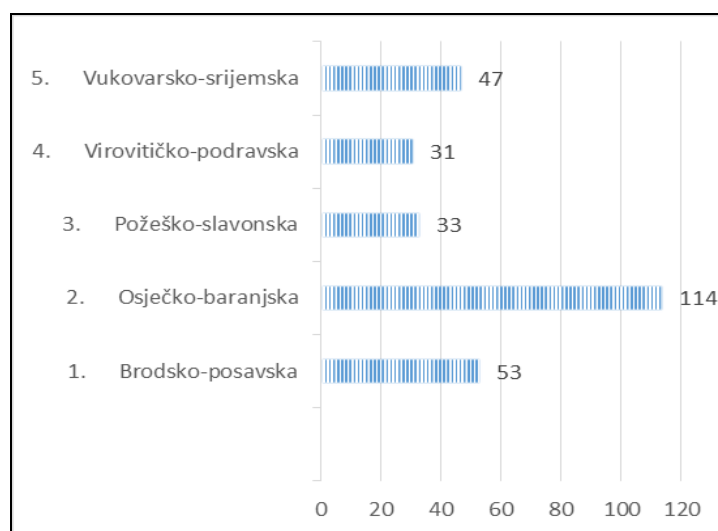
Istraživanjem su obuhvaćene organizacije lokalnog (*grass-root*) tipa na području Slavonije i Baranje. Slika organizacija koje su sudjelovale u istraživanju po kvartalima je slijedeća:

Grafikon 1: Odziv OCD-a po kvartalima

Najveći odziv na ispunjavanje upitnika je bio među organizacijama u Osječko-baranjskoj županiji (114 ili 41%) iza kojih slijede OCD-i iz Brodsko-posavske (53 ili 19%) i Vukovarsko-srijemske (47 ili 16,9%) te Požeško-slavonske (33 ili 11,8%) i Virovitičko-podravске (31 ili 11,1%).

¹ Baza podataka Zaklade Slagalice obuhvaća 291 organizaciju i priređena je na osnovi dugogodišnjeg iskustva rada Zaklade na području pet slavonskih županija. Upitnik je poslan na e-mail adrese organizacija koje se nalaze u ovoj bazi koja obuhvaća sve organizacije koje su se javljale na natječaje Zaklade od 2008. godine i one koje Zaklada provodi za ministarstva, odnosno na ukupno 16 objavljenih natječaja. Broj obuhvaćenih organizacija ne odražava ukupni broj OCD-a koje su registrirane na području navedenih županija, ali govori o organizacijama koje su aktivne na ovom području.

Grafikon 2: Odaziv OCD-a po županijama

Tablica 1 razmjerno oslikava organizacije civilnog društva koje su bile obuhvaćene ovim istraživanjem: oni su lokalnog tipa gdje je najveći broj aktivno u mjestima s manje od 10.000 stanovnika (35,6%); s relativno sličnim postotkom slijede mjesta s brojem stanovnika od 10.000-50.000 (34,5%), a najmanje su zastupljene organizacije iz mjesta s više od 50.000 stanovnika (29,8%) (tablica 1).

Broj stanovnika	I. kvartal	II. kvartal	III. kvartal	IV. kvartal	%
<i>do 10.000</i>	39	15	22	23	35,6
<i>10.000-50.000</i>	39	11	18	28	34,5
<i>više od 50.001</i>	30	9	24	20	29,8

Tablica 1: Naseljena mjesta u kojima djeluju OCD-i uključeni u istraživanje

Ovaj projekt financira Europska unija

Ovaj projekt sufinancira Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske

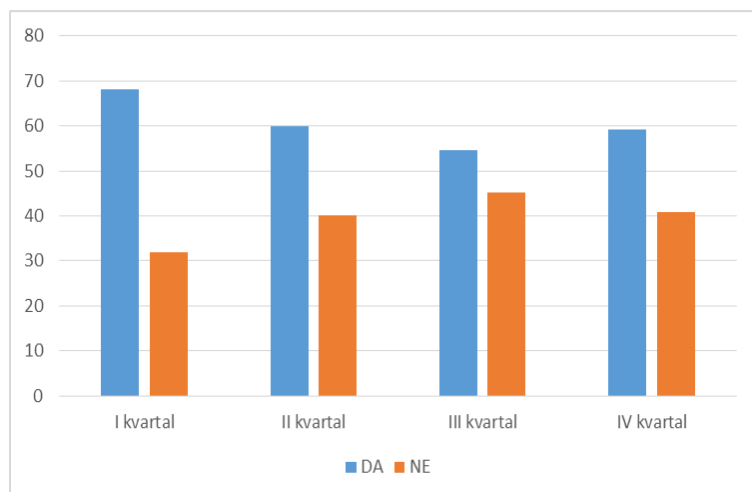

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
 Ured za udruge

“Sadržaj ovog materijala je isključiva odgovornost Slagalice – zaklade za razvoj lokalne zajednice i ne predstavlja nužno stav Europske unije ni Ureda za Udruge Vlade Republike Hrvatske“.

III. Usporedna analiza podataka

Usporedna analiza pokazuje da je većina ispitanika primila donaciju u sva 4 kvartala (tablica 3). Najmanje donacija je primljeno u III. kvartalu (travanj-svibanj-lipanj 2016.) gdje je zabilježeno 54,7% donacija, a najviše u I. kvartalu (listopad-studen-prosinac 2015.) gdje je primljeno 68,2% donacija (grafikon 1).

Grafikon 3: Donacije po kvartalima

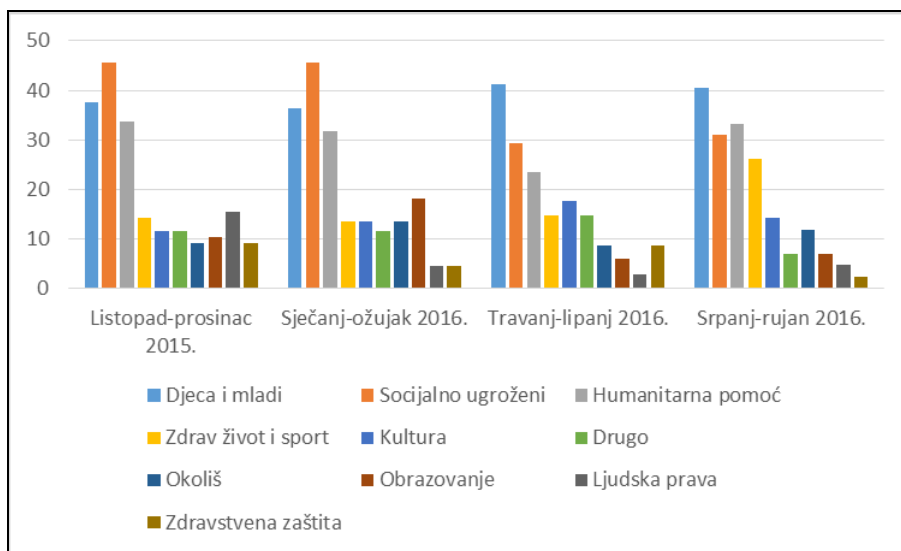
Donacije	I.	II.	III.	IV.
DA	68,2	60	54,7	59,2
NE	31,8	40	45,3	40,8

Tablica 2: Donacije po kvartalima, u postotcima

OCD-i su najčešće prikupljali sredstva za aktivnosti koje su se odnosile na djecu i mlade (38,9%) i na socijalno ugrožene građane (37,8%) te za humanitarne svrhe (30,6%). Slijede aktivnosti koje se odnose na zdrav život i sport (17,2%) i kulturu (14,3%), a tek zatim su one koje se odnose na zdravstvenu zaštitu, okoliš, obrazovanje i ljudska prava (tablica 4, grafikon 5).

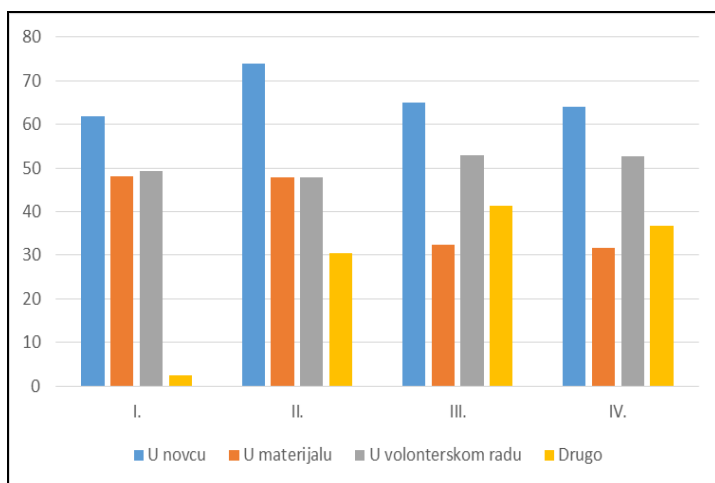
Kategorija	I.	II.	III.	IV.	%	Rang
<i>Djeca i mladi</i>	37,7	36,4	41,2	40,5	38,9	1
<i>Socijalno ugroženi</i>	45,5	45,5	29,4	31	37,8	2
<i>Humanitarna pomoć</i>	33,8	31,8	23,5	33,3	30,6	3
<i>Zdrav život i sport</i>	14,3	13,6	14,7	26,2	17,2	4
<i>Kultura</i>	11,7	13,6	17,6	14,3	14,3	5
<i>Drugo</i>	11,7	11,7	14,7	7,1	11,3	6
<i>Okoliš</i>	9,1	13,6	8,8	11,9	10,8	7
<i>Obrazovanje</i>	10,4	18,2	5,9	7,1	10,4	8
<i>Ljudska prava</i>	15,6	4,5	2,9	4,8	6,9	9
<i>Zdravstvena zaštita</i>	9,1	4,5	8,8	2,4	6,2	10

Tablica 3: Svrha donacija, po kvartalima, u postotcima

Grafikon 4: Grafički prikaz ciljanih skupina prema kojima su usmjerene aktivnosti OCD-a

U odnosu na vrste donacija, najveći postotak donacija je u novcu (66,2%), premda ne zaostaje ni davanje u materijalu (40%) i volonterskom radu (50,6%), te na druge načine (27,7%) (grafikon 4, tablica 4):

Grafikon 5: Tipovi donacija po kvartalima

Tipovi donacija	I.	II.	III.	IV.
U novcu	61,9	73,9	65	64,1
U materijalu	48,2	47,8	32,4	31,6
Volonterski rad	49,4	47,8	52,9	52,6
Drugo	2,4	30,4	41,2	36,8

Tablica 4: Tipovi donacija, po kvartalima, u postotcima

U odnosu na visinu dobivenih sredstava, najviše donacija je u kategoriji „više od 1000 kn“ (58,8%) (tablica 4):

Ovaj projekt financira Europska unija

Ovaj projekt sufinancira Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske

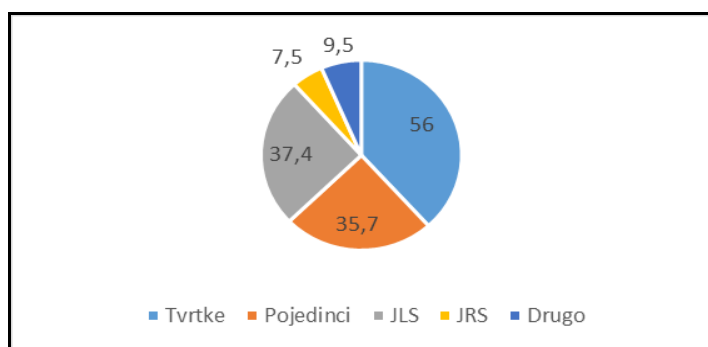
VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
 Ured za udruge

“Sadržaj ovog materijala je isključiva odgovornost Slagalice – zaklade za razvoj lokalne zajednice i ne predstavlja nužno stav Europske unije ni Ureda za Udruge Vlade Republike Hrvatske“.

Iznosi	I.	II.	III.	IV.	%	Rang
Više od 1000	65,2	41,2	64,3	64,5	58,8	1
501-1000	15,2	41,2	21,4	25,8	25,9	2
51-500	17,4	17,6	14,3	6,5	13,95	3
do 50 kuna	2,2	0	0	3,2	1,35	4

Tablica 5: Visina novčanih sredstava doniranih OCD-ima

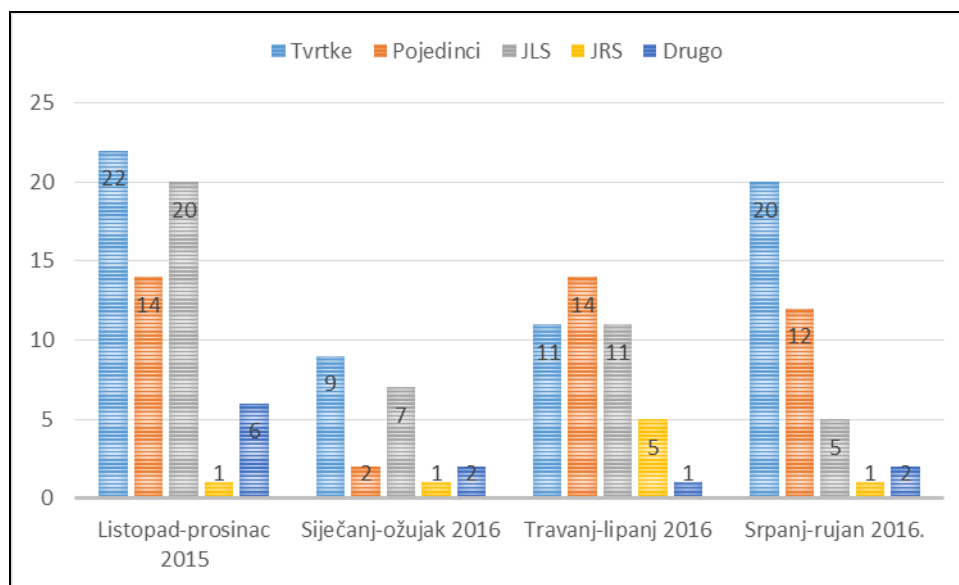
Tvrtke najčešći donatori na lokalnoj razini, što je posebice vidljivo u IV. kvartalu (srpanj-kolovoz-rujan), premda su stalni izvor donacija za civilni sektor tijekom cijele godine (37,3%).

Stalni podupiratelji akcija OCD-a na lokalnoj razini su i pojedinci u zajednici (25,3%) te lokalna samouprava (25,9,7%).

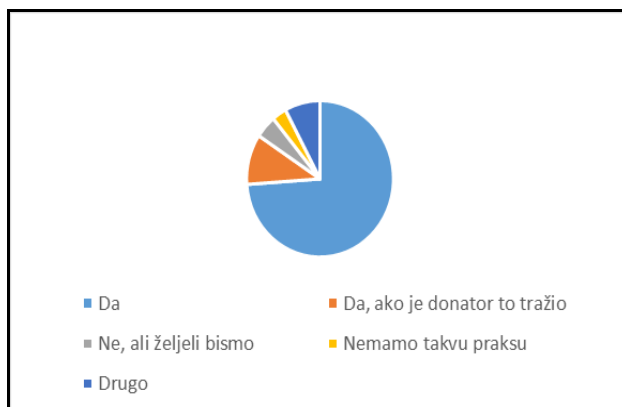
Za aktivnosti lokalnih OCD-ova najmanje izdvaja regionalna samouprava (4,8%), a OCD-i imaju i druge donatore osim navedenih (6,6%). Ovdje su navedene zaklade, strani donatori, vjerske zajednice i druge udruge.

Grafikon 6: Lokalni donatori, prikaz u postotcima

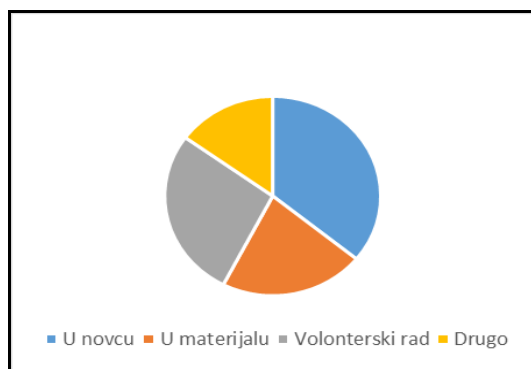
Grafikon 7: Lokalni donatori (donacije u novcu), prikaz po kvartalima

Organizacije civilnog društva imaju praksu redovitog izvještavanja donatora o načinu kako su donirana sredstva potrošena (73,8%). Manjina izvještava donatora na njegov zahtjev (10,3%) ili ga ne obavještava uopće (7,9%) zato što to donator ne traži ili zato što OCD nema takvu praksu (tablica 5).

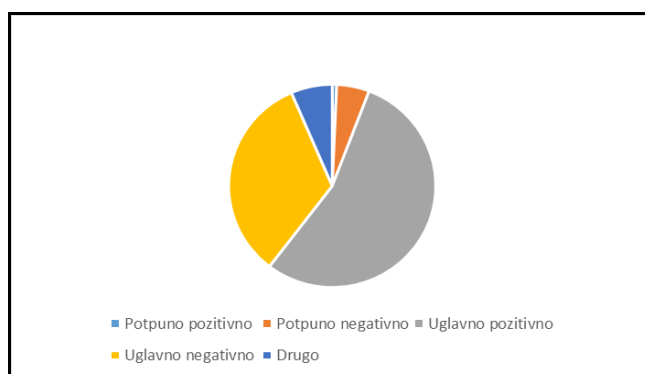

Grafikon 8: Praksa izvještavanja o donacijama

Zadnja dva pitanja su se odnosila na iskustvo s donacijama i jesu li OCD-i i sami donatori, odnosno pomažu li drugim OCD-ima na lokalnoj razini i na koji način.

Grafikon 9: Praksa doniranja OCD-a

Grafikon 10: Iskustva OCD-a s traženjem donacija

OCD-i rado doniraju i sami, i nastavili bi s tom praksom. Najčešće doniraju svoje vrijeme, vještine i znanje (93,6%) ali ne rijetko i novčana sredstva (28,6%).

Samo mali dio OCD-a nije o tome razmišljao (3,7%) a još manji ne bi donirao uopće (0,6%) (grafikon 6).

Što se tiče njihovog iskustva s traženjem donacija, OCD-i ističu da je njihovo iskustvo uglavno pozitivno (54,5%), no nije mali postotak onih koji imaju uglavno negativno iskustvo s donacijama (33,1%). Potpuno negativno iskustvo ima samo 5,1% a potpuno pozitivno 0,7%.

Ovaj projekt financira Europska unija

Ovaj projekt sufinancira Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
 Ured za udruge

Zaključak:

Za strateški razvoj društva potrebna je sustavnija suradnja različitih dionika

Zaklada Slagalica od svoga osnutka djeluje u pravcu poticanja razvoja organizacija civilnoga društva na lokalnoj razini videći u njima ključne čimbenike za razvoj zajednice, te alate za aktivno uključivanje građana u procese donošenja odluka na lokalnoj razini. Udruživanje građana u cilju rješavanja problema tamo gdje oni nastaju smatramo jednim od preduvjeta za snažniji zamah demokratizacijskih procesa u hrvatskome društvu – ovaj proces je otpočet, ali na njemu treba još uvijek raditi jer u Hrvatskoj filantropija / dobročinstvo / čovjekoljublje i druge građanske vrijednosti koje čine podlogu razvoja društva u cjelini pa tako i civilnoga, još nisu dosegle razinu na kojoj se mogu razvijati neovisno od političkih, socijalnih i drugih društvenih promjena i trendova.

Djelujući na području pet slavonskih županija od 2007. godine, Zaklada Slagalica, pored svojih aktivnosti usmjerenih na podizanje kvalitete života građana putem podrške civilnoga društva, provodi i istraživanja kojima želi saznati više o potrebama i poteškoćama s kojima se suočavaju građani na lokalnoj razini i načinima za njihovo razrješenje.

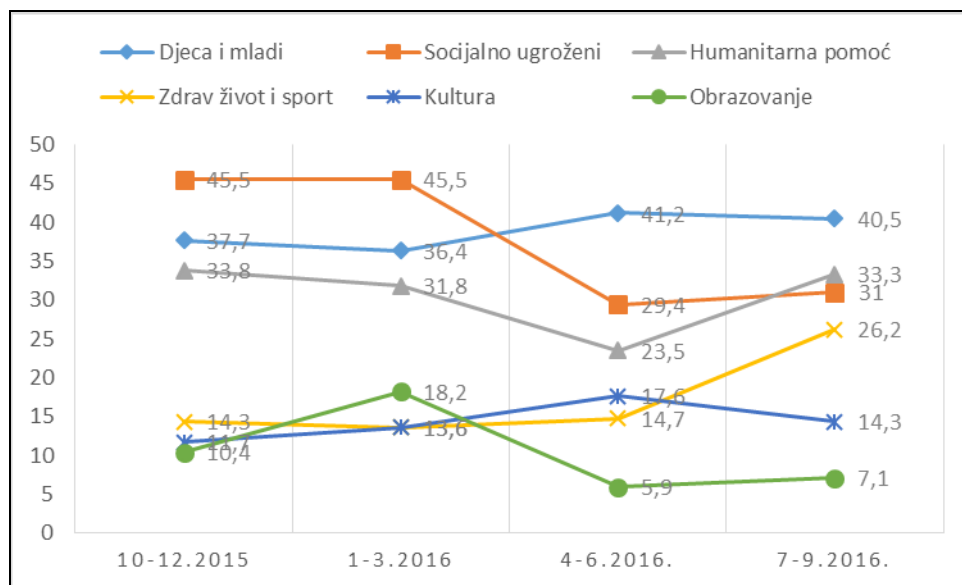
Regionalno istraživanje o kulturi davanja koje smo proveli u periodu od listopada 2016. do rujna 2017. godine u sklopu IPA 2012 projekta „Povjerenje u lokalnu filantropiju“ je bilo usmjereno na prikupljanje podataka o filantropskim aktivnostima organizacija civilnog društva, donatorima i oblicima davanja u Slavoniji i Baranji. Dobiveni podaci ukazuju na to da u Slavoniji i Baranji postoji suradnja tvrtki, obrta, građana i udruga što doprinosi razvoju lokalne zajednice a postoji i prostor za poboljšanje ovog odnosa.

Suradnja između različitih dionika na lokalnoj razini postoji: naime, poslovni i civilni sektor dobro surađuju, a također i pojedinci i udruge. Organizacije civilnog društva prepoznaju lokalne potrebe i svoje akcije usmjeravaju ka njihovom zadovoljenju. U tome im najčešće i u najvećem omjeru pomažu lokalne tvrtke upravo zbog odgovaranja na lokalno prepoznate probleme i potrebe. No, ta suradnja je stihijska/ povremena odnosno po potrebi, pri čemu je za sustavniji razvoj lokalnih zajednica važno promišljati o oblicima strateške suradnje između različitih dionika u cilju zadovoljavanja onih potreba koje su u lokalnoj zajednici uočene kao važne.

Organizacije civilnog društva su osjetljive na potrebe svojih lokalnih zajednica i djeluju u pravcu pokrivanja potreba prije svega socijalno ugroženih skupina i pojedinaca, djece i mladih. To je u skladu s činjenicom da je riječ o pet županija koje su među najsiromašnijima u Hrvatskoj i s visokim postotkom nezaposlenosti. Također, budući da je riječ o manjim udrugama iz manjih sredina, jasna je i njihova izraženija orijentacija prema inicijativama koje promoviraju obrazovanje, kulturu, zaštitu okoliša, sportske aktivnosti te relativno slabija okrenutost ljudsko-pravnim temama kojima se najčešće bave veće udruge iz većih sredina.

Usporedna analiza podataka po kvartalima je pokazala da je većina obuhvaćenih organizacija primila donaciju u sva 4 kvartala pri čemu je najmanje donacija primljeno u III. kvartalu (travanj-svibanj-lipanj 2016.: 54,7%) a najviše u I. kvartalu (listopad-studen-prosinac 2015.: 68,2%). Ovo se može povezati s predbožićnim blagdanima kada je društvena osjetljivost na probleme određenih skupina izraženija i kada se najčešće donira za aktivnosti koje se odnose na humanitarne akcije ili socijalno ugrožene skupine.

Prikaz trendova aktivnosti organizacija civilnog društva na području pet slavonskih županija koje su primile i najveći dio podrški od strane lokalnih donatora (grafikon 11) pokazuje da je trend kategorije „djeca i mladi“ relativno konstantan u odnosu na ostale kategorije kod kojih je vidljivo veće ili manje odstupanje po kvartalima.

Grafikon 11: Najzastupljenija područja djelovanja OCD-a, trendovi

To znači da su djeca i mladi ciljana skupina koja je u stalnom fokusu rada organizacija civilnog društva, dok su kategorije „socijalno ugroženi“ i „humanitarne aktivnosti“ u uzlaznom trendu u predbožićnom razdoblju i u padu o ostalim kvartalima. Blagi porast trendova je vidljiv nastupanjem proljeća te u trećem odnosno četvrtom kvartalu kod kategorija „kultura“ i „zdrav život i sport“. Kod kategorije „obrazovanje“ skok u drugom kvartalu je praćen s padom u trećem i četvrtom kvartalu. Ostale kategorije su niže na ljestvici prioriteta (više na strani 4 ovog izvještaja).

Najveći postotak donacija koje su organizacije primile je u novcu, u volonterskom radu i materijalu, novčani primitci su najčešće u kategoriji „više od 1.000 kn“, ali donatori doniraju i materijal i volonterski rad svojih zaposlenika. Tvrtke su najizraženiji donatori, a stalni podupiratelji akcija su i pojedinci u zajednici te lokalna samouprava. Za aktivnosti lokalnih OCD-a najmanje izdvaja regionalna samouprava (ispod 10% odgovora) što je donekle razumljivo imajući u vidu veličinu proračuna s kojima raspolaže regionalna samouprava.

Organizacije civilnog društva rado daju i sami drugim organizacijama. Najčešće doniraju svoje vrijeme, vještine i znanje ali ne rijetko i novčana sredstva, i njeguju praksu redovitog izvještavanja donatora o načinu kako su donirana sredstva potrošena. I pored toga što su njihova iskustva s traženjem donacija uglavnom pozitivna, oko 30 % ispitanika je potvrdilo da ima i negativna iskustva s donacijama. Ovaj podatak može značiti da organizacije civilnoga društva možda nemaju dovoljno znanja i iskustva kako, od koga i kada potraživati sredstva, (b) da lokalni donatori nemaju dovoljno sredstava ili nemaju interesa podržati određenu aktivnost, ili (c) da u tim organizacijama ne prepoznaju partnere za suradnju.

Čest je također i slučaj da lokalni donatori nemaju izgrađenu strategiju davanja koja bi omogućavala razvoj lokalnih zajednica na sustavniji način, a ne samo putem *ad hoc* zadovoljavanja akutnih potreba.

Ovaj projekt financira Europska unija

Ovaj projekt sufinancira Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
 Ured za udruge

Osnovni preduvjet održivog razvoja je suradnja triju sektora: javnog, privatnog i civilnog.

U tom smislu suradnja između jedinica lokalne i regionalne samouprave, privatnog i civilnog sektora je ključna kako bi se izgradio pristup prema razvoju zajednice koji će omogućiti ravnomjerniju raspodjelu dostupnih sredstava, strategiju za privlačenje sredstava iz europskih izvora i veće sudjelovanje različitog broja organizacija civilnog društva koje će svojim aktivnostima pokriti i veći broj potreba i uključiti veći broj građana u svoj rad.

Nadamo se da će ovo istraživanje biti poticaj upravo za razvijanje lokalnih strategija suradnje različitih sektora i dionika u obuhvaćenim zajednicama, što bi povratno utjecalo na brži i sustavniji razvoj Slavonije i Baranje.